

„daarop gerichte samenwerking van schenker en begiftigde in „de macht van deze is overgegaan en tijdens dien overgang de „wilsovereenstemming om te schenken en ten geschenke aan te „nemen bestaat, terwijl niet terzake doet, dat die wilsovereen- „stemming reeds korter of langer tevoren is ontstaan.”

* *

M.i. wordt in dit arrest geleerd, geheel in strijd met het stand- punt in het boven besproken arrest van 17 Juni 1932 inge- nomen, dat het voor de beoordeeling van de geldigheid eener schenking van een roerende zaak aankomt op de zakelijke over- eenkomst, de levering, en dat het deze overeenkomst is, welke art. 1724 B. W. op het oog heeft. Tevens wordt daardoor aan art. 1724 B. W. een zeer ruime werking toegekend. Niet slechts de zoogenaamde gift van hand tot hand van een roerende zaak, maar elke eigendomsoverdracht van zulk een zaak, welke met schenkingsbedoeling plaats vindt, wordt volgens deze opvatting door art. 1724 B.W. beheerscht. Best mogelijk, dat aan de eigen- domsoverdracht met schenkingsbedoeling een schenkingsover- eenkomst voorafgaat, maar dit is voor de beoordeeling van de geldigheid der schenking van geen gewicht. Waar het op aan- komt is, dat tijdens den overgang van het geschonkene „de wils- overeenstemming om te schenken en ten geschenke aan te nemen bestaat.” Een schenkingsovereenkomst van roerend goed, d.i. een overeenkomst waarbij iemand zich verbindt om aan een ander een roerende zaak om niet af te staan, behoeft naar deze leer dus niet bij notarieele akte te geschieden. Als maar te eeniger tijd de overdracht van het geschonkene plaats vindt, is er *alsdan* een geldige schenking. En art. 1724 B. W. zal men als volgt hebben te lezen: Elke eigendomsoverdracht door feite- lijke ter handstelling met schenkingsbedoeling van roerende, lichamelijke voorwerpen of van schuldvorderingen aan toonder, is geldig zonder notarieele akte.

* *

*

Wij meenen in alle bescheidenheid, dat deze opvatting in strijd is met de wet. Zeker, ook wij zijn van meening, dat art. 1724 B. W. regelt de schenking, welke door de eigendomsover- dracht zelve, de zakelijke overeenkomst, geschiedt; dat dit arti- kel ook in dat opzicht een uitzondering vormt op art. 1703 B. W., hetwelk heel in het algemeen de schenking als obligatoire overeenkomst, als een overeenkomst verplichtend *tot* levering om niet, regelt. Maar onjuist komt het ons voor om op de eigen- domsoverdracht van een roerende zaak, welke plaats vindt krachtens een daaraan voorafgegaan schenkingscontract, de be- paling van art. 1724 B. W. toe te passen. Want in zulk een ge- val is, anders dan bij de gift van hand tot hand, de schenkings- handeling niet gelegen in de overdracht der zaak zelve, maar in het schenkingscontract, krachtens hetwelk later moet worden overgedragen. De overdracht zelve der geschonkene zaak is als- dan geen *schenking*, maar het voldoen aan een verbintenis, m. a.w. een *betaling*. De schenker, die uitvoering geeft aan een schenkingcontract, verricht niet opnieuw een schenkingshande- ling, maar komt eenvoudig zijn contractuele verplichting te- genover den begiftigde na. En daarom kan m.i. art. 1724 B.W., zoomin als welke bepaling over schenking ook, daarop toepas- selijk zijn.

Chr. ZEVENBERGEN

EEN NIEUW ORGAAN.

Omlangs is een „Adviesbureau en inlichtingsdienst inzake kantoormachines” door het „Raadgevend kantoor voor Orga- nisatie en Efficiency”, alhier, in het leven geroepen, een ge-

beurtenis, die naar wij meenden in het M.A.B. verdiende be- sproken te worden. Niet, om den lezers aan te bevelen van dit bureau, dezen dienst, gebruik te maken; dit ligt niet op onzen weg. Doch wel, omdat hier iets gebeurde, wat typeerend is voor de richting, waarin zich in de laatste 20 jaren de techniek van het kantoor, in den ruimsten zin genomen, bewoog. De machine, die eerst in de voortbrenging het handwerk verdrong, begon het in onze eeuw in de administratie te doen. Ook daar bleek, dat zeer vele verrichtingen met grooter nuttig effect geheel of ten deele konden worden gemechaniseerd. En naar mate met den groei, de uitbreiding en de concentratie der bedrijven de kantoren in omvang toenamen, vermeerderden de pogingen en de mogelijkheden tot aanwending van mechanische krachten aldaar.

Wat aanvankelijk met het gebruik maken van een enkele machine begon (en vaak lang bleef), ontwikkelde zich geleidelijk en in steeds sneller tempo tot een systematische, organische toe- passing van vele. Meer en meer werden de handelingen in het kantoor geanalyseerd en werd in aansluiting daaraan naar ma- chines gezocht, die den arbeid konden overnemen. De industrie, aangelokt door dit nieuw terrein van mogelijkheden, bood met den voortgang dier ontwikkeling voor ieder onderdeel der ad- ministratie zulk een verscheidenheid van machines en werktui- gen aan, dat zonder deskundigheid de keus voor het publiek ondoenlijk bleek. Parallel hiermede ontwikkelde zich een soort wetenschap der kantoorinrichting, enerzijds, onder den invloed der mechanisatie, anderzijds, in verband met de eischen, die van de zijde van het in dien zelfden tijd tot groote ontwikkeling komende accountantsberoep aan een goede boekhouding werden gesteld. Dit proces ging in de laatste jaren met zulk een vaart, dat het voor den accountant, die toch allereerst geroepen was advies te geven bij plannen tot mechanisatie der administratie, probleem werd, hoe hij te blijven. Er ging „te veel tijd inzitten”. En hoewel de grootere accountantskantoren uiteraard zich op min of meer efficiënter wijze dan de kleinere er op konden in- richten — en dit ook deden —, om het nieuwe kritisch te ziften, toch werd ook daar al levendiger beseft, dat men slechts „half werk” deed. Meer en meer werd het in de accountantswereld communis opinio, dat hier een vruchtbaar terrein voor arbeids- verdeeling gegeven was en werd de behoefte levendig aan een orgaan, dat op objectieve wijze, buiten den invloed van den uiteraard *niet* objectieve verkoopers, inlichtten kon over alles, wat op het terrein der mechanisatie der administratie verscheen en met kennis van zaken het waardevolle van het onbelangrijke scheiden kon. De zaak had voor den accountant zelfs een twee- zijdig belang. Het bleek n.l. al spoedig, dat de omwenteling in de inrichting der boekhouding niet zonder invloed kon blijven op de controletechniek. M.a.w. het werd voor den accountant niet slechts van belang als adviseur van zijn cliënt op de hoogte te zijn van de mechanisatie-mogelijkheden in de boekhouding. Doch niet minder, te weten, welk gebruik hij bij zijn arbeid als controleur van de machine maken kon. Het is dan ook begrijpe- lijk, dat reeds voor meer dan 10 jaren een commissie uit de accountantswereld voorstellen heeft gedaan, om tot een organi- satie te komen, die de leden van het N. I. v. A. van voorlichting ter zake zou kunnen dienen. Het in dat advies gedachte bureau is toen niet tot stand gekomen. Daarna is het onderwerp „niet van de lucht” geweest: Op den 19den accountantsdag van het Instituut werd er aan de hand van een referaat van een der leden een uitvoerige bespreking aan gewijd. In 1932 kwam het in een „ledenbijeenkomst” nogmaals in debat.

Het in den aanvang genoemde Raadgevend Kantoor, zond ons een overzicht van hetgeen in referaten en debatten bij de beide laatstgenoemde gelegenheden werd opgemerkt met een samenvatting der conclusies, die wij vanwege het belang der zaak hier willen overnemen:

1. De mechanisatie van de administratie behoort tot het terrein van den accountant.
2. Wanneer de accountant bij de mechanisatie leiding wil geven, is het noodig, dat hij een grondige kennis van de moderne arbeidsmethoden en moderne hulpmiddelen bezit.
3. De groote verscheidenheid der moderne hulpmiddelen en de nog dagelijks plaats vindende veranderingen maken het den accountant echter buitengewoon moeilijk dit gebied te beheerschen.
4. Wel kan men vrij gemakkelijk een zekere *algemeene* kennis over de moderne hulpmiddelen krijgen. Deze kennis is echter voor de practische invoering en toepassing dezer hulpmiddelen onvoldoende.
5. Dit gemis tracht men in het algemeen aan te vullen door bij het uitwerken der problemen de hulp van één of meer kantoormachine-handelaren in te roepen. Ideaal is deze oplossing echter niet.
6. Als gevolg van één en ander kan men constateeren, dat de accountant in het algemeen op het gebied van de mechanisatie nog niet de plaats inneemt, die hem overeenkomstig het in punt 1 gestelde toekomt.
7. Reeds tien jaar geleden zijn pogingen gedaan dit euvel door het oprichten van een centraal adviesbureau op te heffen.
8. Tot nog toe is daarvan echter om verschillende redenen nog niets gekomen. Het belangrijkste bezwaar lag wel in de kosten, die de voorgestelde organisatie voor het Instituut zou veroorzaken.
9. Door tal van accountants wordt een adviesbureau echter nog steeds wenschelijk geacht.
10. Door specialisatie kan in deze behoefte worden voorzien.

Dat het lang gewenscht orgaan thans gekomen is, mag een verblijdende gebeurtenis worden genoemd en als wij hier den initiatiefnemer gelukwensen met zijn onderneming, dan is dit in de eerste plaats in de overtuiging, dat het accountantsberoep met zijn werk wezenlijk kan worden gebaat.

C. V.

UIT DE FINANCIËLE HUISHOUDING DER OVERHEID

Red.: J. H. TEXTOR

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris
der Redactie)

XI. Taxatie bij grondbedrijven.

I.

De omstandigheid, dat in dezen tijd van depressie de waarde van gronden in het algemeen daalt, plaatst vele gemeenten, die er uit hoofde van verschillende crisismoments — werkloosheidszorg, dalende belastingen enz. — financieel toch al niet gunstig voorstaan, veelal voor groote moeilijkheden. Wij hebben hier het oog op die gemeenten, die het financieel beheer dier gronden, welke in het algemeen voor bebouwing zijn bestemd, afzonderlijk hebben geregeld door daarvoor een grondbedrijf in te stellen. Heeft bij de instelling over dit bedrijf dikwijls ook de bedoeling voorgezet om de gemeente financieel niet in groote moeilijkheden te brengen. In den tegenwoordigen tijd blijkt het grondbedrijf veelal juist

het tegendeel te veroorzaken van wat in den aanvang werd beoogd. Dit is een gevolg van de veiligheidsbepaling, die in de meeste verordeningen op het beheer van dat bedrijf is vastgelegd, n.l., dat de gronden eens in de vijf jaren moeten worden getaxeerd en dat het nadeelig verschil, dat dan tusschen de boekwaarde en de taxatiewaarde dier gronden blijkt te bestaan, door de gemeente uit hare gewone middelen moet worden gedekt, voor zoover de bij het bedrijf gevormde reserves daartoe niet voldoende zijn. Gelukkig die gemeenten, die nog den tijd hebben met taxeren! Vele zijn dit echter niet, gezien den hierbovengenoemden termijn van vijf jaren en den tijd, gedurende welken de invloed van de crisis merkbaar is.

In de hiervoor vermelde omstandigheid en het feit, dat onlangs een interessant proefschrift aan de grondpolitiek der Gemeente Amsterdam werd gewijd ¹⁾, vinden wij de vrijheid om voor die lezers, die met den financieelen kant van de gemeentelijke grondpolitiek niet op de hoogte zijn, hierna eene behandeling te laten volgen van de financiering der gemeentelijke grondbedrijven, waarbij wij, na eene algemeene bespreking dier bedrijven, speciaal aandacht zullen wijden aan de genoemde moeilijkheden en de wijzen, waarop men deze tracht (met den nadruk op dit woord) te ondervangen.

De uitbreiding van de bevolking en als gevolg daarvan de toenemende bebouwing stelden de gemeenten voor de vraag, op welke wijze het best kon worden voorzien in eene zoodanige stadsuitbreiding, dat hygienische en andere belangen niet zouden worden verwaarloosd. Het is duidelijk, dat van het particulier initiatief alleen niet kon worden verwacht, dat met al deze vitale belangen genoegzaam rekening zou worden gehouden. Men denke bijv. aan het vrijhouden van terreinen voor bouw van arbeiderswoningen, plantsoenen, scholen, e.d. Een gemeentelijk uitbreidingsplan verschaft in dit opzicht geen voldoende waarborg, zoodat grondaankoop door de gemeente voor de hand lag. Daarbij komt, dat, indien de gemeente voldoende bouwrijpen grond voor uitbreiding tot hare beschikking heeft, de waardevermeerdering, die van de bouwplannen het gevolg is, niet in handen valt van particuliere grondspectulanten maar van de gemeenschap. Wel is hierbij echter te bedenken, dat de overheid dan de taak van de speculanten overneemt met alle risico's van dien, gelijk thans maar al te vaak blijkt.

Een grondpolitiek, die wordt gevoerd, zooals hierboven is aangegeven, eischt echter een groote som gelds. Daar de gemeenten in het algemeen niet over veel vrij kapitaal beschikken, zullen de noodige middelen, die voor aankoop en bouwrijp maken van gronden noodig zijn, uit leeningen moeten worden gevonden.

Elk jaar zal van deze leeningen een gedeelte moeten worden afgelost; elk jaar zal de gemeente tevens voor de noodzakelijkheid plaatsnemen om de rente der geleende gelden te voldoen. Feitelijk is de financiering uit leeningen voor de gemeente terzake van haar grondpolitiek niet de meest aangewezen; zij zou zich kapitaal moeten verschaffen onder de voorwaarde om af te lossen, indien de grondverkoop dit zouden veroorlooven of, voor zoover zij zich voorstelt om de bouwrijpe gronden later in erfpacht uit te geven, zelfs zonder de verplichting tot aflossen. Afgezien van de moeilijkheden, die eene dergelijke wijze van kapitaalverschaffing voor de overheid overigens wellicht zou meebrengen (in ieder geval zou niet een zoo groot fonds ter beschikking staan), is deze wijze van financieren practisch niet mogelijk, nu bij Koninklijk Besluit van 17 Augustus 1917 (No. 78) is beslist, dat een besluit van

¹⁾ Dr. G. Th. J. Delfgauw, De Grondpolitiek van de Gemeente Amsterdam.